

Pa kaj se hoče, vsaj se nekateri ljudje sedaj ne morejo spoznati, da je potrebno energičneje postopati. „Vaterland“ sam, ki obžaluje pomanjkanje resnosti, obžaluje, da slovenski poslanci niso prišli v tržaški zbor ter misli, da nimajo dovolj povoda, delati pasivno opozicijo. Gospodje konservativci menda niso zadovoljni, da se je to zgodilo pod koalicijsko vlado, ker to je pač najhujša obsodba koalicijske politike. Kolikokrat je baš „Vaterland“ grajal v prejšnjih letih levičarje, ki so bili prouzročili, da so Čehi ostavili državni zbor in torej parlament ni bil popoln, ravno to se je pa sedaj zgodilo v Trstu pod vlado, ki je pri konservativcih v največji milosti.

Najbrž pa isterski slovenski poslanci tudi ne bodo mogli dolgo več vztrajati v deželni zboru, ker je že v prvi seji deželni glavar pokazal, da nima dovolj moči ali mu pa manjka dobre volje, da bi varoval poslance proti surovostim galerije. Pa tudi v Poreči niso niti življenja varni. Ko so bili zbrani v neki gostilni, so italijanski pobalini odtrgali vrata od sobe, v kateri so bili. Če vlada ne poskrbi za red, bodo slovenski poslanci prisiljeni ostaviti deželni zbor. Opravijo tako v zboru ničesa, ker večina se nanjo ne bi ozirala. Pač bode po odhodu slovenskih poslancev Italijanom še bolj zrastel greben, in bodo še bolj kazali svoje iredentovsko mišljenje, a za daljše dogodke naj bode odgovorna le vlada sama in pa koalicijska, ki s svojim podpiranjem daje Italijanom potuho. Naposled bodo pač odločilni krogi morali na Dunaji spoznati, da politika ni prava, ki na Primorskem odriva Slovane. Kdo ve, če baš zadnji dogodki na Primorskem ne odpro oči odločilnim krogom na Dunaji, da spoznajo, da koalicijska ne varuje pravih avstrijskih koristij.

Vlada je, kakor je posneti iz novejših poročil, žela zares dober sad za svoje postopanje. Škandali so se ponavljali v drugi in tretji seji isterskega dež. zbora. Slovenski poslanci menda k tem sejam niti več prišli niso, vsaj govoril ni nobeden. Vladni zastopnik sam se je moral upirati napadom razdivjane laške večine in galerije. V drugi seji je poslanec Silvester Vernier stavil predlog, da se spremeni deželnozborni volilni red tako, da se bode smelo govoriti le v italijanščini, v katerem jeziku se bodo morali staviti tudi vsi predlogi in interpelacije. Poslanec Buba je predlagal, da se naj prekliče ukaz zastran dvojezičnih uradnih napisov v Istri. Poslanec Nikolo Venier je stavil predlog, da deželni zbor ugovarja, da se je v Piranu bil razobesil dvojezični napis pri okrajnem sodišči. Italijani niso zadovoljni s tem, da se je ta napis zopet zamenil z italijanskim, temveč se zaganjajo v vlado, ker jej je sploh na misel bilo prišlo v Istri uveljaviti narodno enakopravnost. Poslanec Glezer je pa predlagal, da se naj razveljavijo sezname porotnikov za leto 1894. Vladni zastopnik je odločno ugovarjal vsem tem predlogom. Italijanski poslanci so se mu pa rogali in galerija je pa kar divje tulila. Pri tacih razmerah je bilo naravno, da se zborovanje ne bode moglo redno nadaljevati. V vsaki seji bi bila vlada tarča, v katero bi bili leteli razni napadi. Vladni zastopnik je stvar poročal na višje mesto in dobil

je nalog, da zborovanje zaključi, ko bi se podobni dogodki ponavljali.

V tretji seji so se obravnavali vsi gori omenjeni predlogi. Vladni zastopnik je z vso odločnostjo jih pobijal in branil vlado. Porogljivo so se mu pa smejali italijanski poslanci in galerija. Deželni glavar pa ni imel poguma, pa tudi dobre volje ne, da bi bil branil vladnega zastopnika pred grdimi napadi na galeriji zbranih pouličnjakov. S tem je očitno pokazal, da ni vreden zaupanja, katero se mu je skazalo pri imenovanju. Galerija je ploskala in odobravalala, ko so italijanski govorniki napadali vlado. Da deželnemu glavarju niti na misel ni prišlo, da bi zaradi nedostojnih napadov koga poklical k redu, je naravno. Vsi predlogi so se skoro jednoglasno vsprejeli v veliko veselje večine in galerije. To veselje pa ni bilo dolgo. Vladni zastopnik je vstal in mirno naznanil, da zaključuje na najvišji nalog zasedanje. To je pa vse poparilo. Pričakovali niso, da se bode upalo kaj takega, ko imajo na Dunaji pri koalicijski take zagovornike.

Zvečer so italijanski poslanci imeli posvetovanje, kaj storiti pri premenjenem položaju. Jeli so se bati, da vlada zbor razpusti, ker je prestopil vse meje dostojnosti. Pri novih volitvah se pa ne ve, kako bi bilo. Ta strah, ki ga je samo zaključenje zbora napravilo, je pač najboljši dokaz, da bi ne bilo težavno v Istri narediti reda, le dobre volje je treba. Pred vsem se pa morajo razmere v Trstu premeniti. Za namestnika mora priti mož, ki bode odločen, nepristransk in pravičen. Da bi se pa to godilo, mi ne verjamemo, ker se vlada boji za koalicijsko, ako bi se začelo ozirati na Slovane. Mi niti ne verujemo, da bi se zbor zares razpustil. Skoro bi rekli, da se bode vlada rajši popolnoma udala Italijanom, posebno, ker se nima bati, da bi jej potem delali slovenski poslanci, ki so v koalicijski, kake neprijetnosti. Da bi grof Hohenwart šel v opozicijo, o tem še misliti ni, pač bi pa utegnili to storiti nekateri nemški liberalci in Italijani, ako bi videli, da jim ne gre po volji.

Zvečer so v Poreči Italijani na čast italijanskim poslancem razsvetljili mesto in priredili jim lepe ovacije, zlasti deželnemu glavarju. Že popoldne je godba igrala pred deželno hišo, ko so se poslanci posvetovali. Po ulici so pa klici „Eviva Italia“ pričali o pristnem avstrijskem domoljubju tistih, ki so bili našli zavetje pod zaščito strank reda, zbranih v koalicijski.

Politični pregled.

Koroški deželni zbor. — Povedali smo že, da je koroškemu deželnemu zboru predložil deželni odbor načrt novega deželnozbornega volilnega reda, v katerem priporoča, da se vpeljejo neposredne volitve v kmetskih občinah in pa razširi volilno pravico na vse tiste, ki imajo hiše. Predlog je dober, samo, da ima neko določbo, ki mu jemlje vso veljavo. Po tem predlogu bi se volilo na sedeži okrajnih sodišč. Volilci bi morali po več ur daleč hoditi volit. Namen je očitno. Od daljnih krajev bi prišel malo kdo volit, blizu mest so se pa ljudje že bolj navzeli liberalnega in v slovenskih

krajih ob jednem nemčurskega duha in te bi lahko vse zbobnali na volišče. Zmaga bi tako liberalcem bila zagotovljena. Vlada se je pa že izrekla proti takemu volilnemu redu in je upanje, da ne bode potrjen, ko bi ga deželni zbor tudi sklenil.

Češki deželni zbor odklonil je Vašatyjev predlog o odpravi izjemnega stanja v Pragi. To je bilo pričakovati, ker Nemci in veleposestniki gotovo ne bodo glasovali proti namestniku Thunu, kateri zmatra izjemno stanje potrebno, da se tako ne more kritikovati njegovo delovanje po shodih in v časopisih. Veleposestniki se izgovarjajo, da so zaradi tega že v prvem branji glasovali proti temu predlogu, ker ga je Vašaty nedostojno utemeljeval. Da to ni res, je vsakemu jasno. Vse je bilo že poprej natančno dogovorjeno. — Staročehi so prišli tudi s svojim predlogom o premembi volilne pravice. Njih predlog je pa ustrižen prav potem, da stvar zavlečejo. Zahteva se namreč, da se pravico voliti državne poslance zopet vrne deželnim zborom. V ostalem je pa predlog jako nejasen. Govori o tem, da naj se raztegne volilna pravica tudi na tiste sloje prebivalstva, ki je sedaj nimajo, naj se voli v čeških in nemških krajih na enak način, naj se volilni okraji pravično razdele. Natančnejega pa gospodje v svojem predlogu ne povedo, kako naj se vse to zgodi.

Moravsko. — V moravskem deželnem zboru se je od češke strani predlagalo, da se osnuje češko vseučilišče na Moravskem in da se naj na visoki tehnični šoli v Brnu uvedejo tudi češka predavanja. — Glede volilne reforme so pa Čehi stavili predlog, da se naj okraji razdele po narodnostih in pa volilna pravica za deželni in državni zbor razširi na vse, ki imajo pravico voliti v občinske zastepe.

24 novih članov gospodske zbornice je imenovanih, mej njimi je konservativnih samo devet. Vlada je gledala, da se v gospodski zbornici liberalna stranka bolje utrdi. Poprej se je govorilo, da bode mej drugimi imenovan za člana gospodske zbornice tudi bivši minister Steinbach. To se pa ni zgodilo. Pač sta pa imenovana minister Bacquehem in bivši minister Gautsch, ki sta pri liberalcih v milosti. Pa tudi koroškega deželnega glavarja dr. Josipa Erwina je doletela ta čast. Že iz teh imenovanj je vidno, kako načelo vodi vlado pri izbiranju novih članov.

Ogri so vendar dobili novo ministerstvo. Predsednik mu bode Banffy, dosedanji predsednik zbornice, o katerem se drugzega ne ve, da je kot bivši veliki župan jako zatiral Rumune. V narodnem oziru bode novo ministerstvo še slabše od prejšnjega, v verskem oziru bode hodilo ista pota. Poljedelski, deželno-brambovski in hrvaški minister so ostali prejšnji. Ti močje pa niso dosti vplivali na politiko. Drugi politično vplivnejši močje so pa šli. V finančnem oziru bode nova vlada nadaljevala dela Wekerlova, kajti minister je postal dosedajni državni tajnik v finančnem ministerstvu, ki je tudi dosedaj prav za prav vodil finance. Drugi novi ministri so manj znane osebe, srednje zmožnosti.

Francija. — Dobro je pri kraju Dreyfussova afera, že bega francoski narod drugi škandal. Sedanji minister notranjih del, žid Raynal, je leta 1883. sklenil z nekimi železniškimi društvi pogodbo, vsled katere ima država jamčiti za dobre obresti delničarjem. Da je bila pogodba na veliko gmotno korist Daynalu je ob sebi umevno. Sedaj je prišlo do tega, da bi morala država plačati v vsem 1500 milijonov frankov kot imenovano garancijo. Da je dalo to povod veliki razburjenosti v poslanski zbornici, je umevno. Minister javnih del, Barthou, ki se ni upal zagovarjati zadeve, je dal ostavko. Vsled interpelacije, ki se je stavila o tej zadevi v zbornici, je vlada predlagala svoj dnevni red, ki se je pa zavrgel, vsled česar je vse ministerstvo podalo ostavko. Poroča se celo, da je tudi predsednik republike Casimir Perier odstopil. V koliko je njegov odstop v zvezi s to železniško zadevo, ni znano, kakor tudi ne, če je ravno zaradi tega odstopil. Novim predsednikom je voljen Feliks Faure.

Azija. — Poročila o vojski mej Kitajci in Japonci so zadnji čas bolj redka. Japonci se le počasi vsled mraza, ki jih precej mori, pomikajo proti središču Kitajske Penkingu. Na pomlad bodo Japonci odločno udarili proti Penkingu in ga si brez dvoma tudi podjarmili. Kitajci se vkljub temu resnemu položaju ne trudijo preveč, da bi izposlovali toli potrebni mir za se. Ne brigajo se pa tudi za to, da bi se previdno in možato v bran postavili Japoncem. Malomarni so v pravem pomenu besede, manjka jim poleg izvedenosti in zmožnosti tudi vsak pogum. Japoncem je sedaj v zimskem času prava dobrota, da nimajo v svoji lasti Port Arthur, kjer so sigurno vkrcani in kjer imajo vsa sredstva za dobro ohranitev svojega brodovja pri rokah.

Obrtnija.

Električna razsvetljava v Ljubljani.

(Dalje.)

VI. Amortizacija kapitala:

1 odstotek od 390.000 gld. = 3900 gld.

B. Letni dohodki.

1. Donesek mestne občine za javno razsvetljava (kakor doslej) 10.000 gld. — 2. 400 privatnih svetilnic z 2,400.000 urami svetljenja ali z 2,400.000 \times 55 = 132,000.000 vat-urami = 1,320.000 hektovat-urami po 3.5 kr. = 46.200 gld. — 3. Motorji za 50 konjskih sil (konjska sila pri parnem stroju računjena na 100) 6250 gl. — 4. Razni drugi dohodki, kakor dobiček iz prodaje žarnic, za instalacije 500 gld.

Dohodkov bi bilo torej 62.950 goldinarjev, stroškov 59.725 gld., in prebitok bi znašal 3225 gld.

Račun o rentabiliteti kaže, da bi bilo podjetje plodonosno, da bi dajalo celo dobiček, to seveda, če se izpolnijo pogoji, na katere se račun opira.

Letni stroški znašajo po tem računu 59.725 gld. in sestojajo 1. iz upravnih stroškov, plač in mezd pri napravi poslujočega osebja, 2. iz stroškov za uporabo materijala, 3. iz stroškov, da se naprava ohrani v dobrem stanju, 4. iz zaklada, iz katerega se kupujejo oni deli naprave, ki postanejo s časom nerabljivi in se morajo nadomestiti z novimi, 5. iz stroškov za amortizacije in obrestovanje glavnice.

Kakor razvidite iz posameznih nastavkov, se upravni stroški, in plače za poslujoče osebje nikakor niso nizko nastavili in so ljubljanskim razmeram primerni in tudi število osebja nikakor ni majhno. Glede mesta inženerja, ki bi imel vodstvo vse naprave, dovoljuje se odsek opozoriti na to, da bi se pozneje utegnili združiti mesti inženerja pri električni napravi in pri vodovodu.

Stroški za uporabo materijala, za ohranitev naprave v dobrem stanju in za obnovitev naprave proračunjeni so po ključu, po kakeršnem računajo drugod.

Letni stroški za poprave so proračunjeni na 2900 gld. Čisto gotovo pa smemo upati, da bodo prva leta dosti nižji. Jedno ali dve leti mora itak za vso napravo jamčiti podjetnik, kateremu se vsa zgradba izroči; takrat